

Bazar, 14 sentyabr 1919-cu il, nömrə 273

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci sənəyi-davamiyyəsi. Yekşənbə, 18 zihiccatül-haram sənə 1337. 14 Eylül 1919 sənə.

Türk və İslamla müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalətin mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 2 manat.

Abunə şəraiti: Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 40 rublə, 2 aylığı 70 rublə, 3 aylığı 100 rublə. Bakı üçün 1 aylığı 35 rublə, 2 aylığı 60 rublə, 3 aylığı 90 rublə. Abunə şəraiti ancaq həmin sənə oktyabr ayının 1-nədək həəs olunur. Elan fiatı: birinci səhifədə sətri 5 rublə, axırncı səhifədə sətri 4 rublə, itən şeylər və yer axtaranlar üçün 3 rublə.

BAKİ MÜSƏLMAN CƏMİYYƏTİ-XEYRİYYƏSİ

Bununla Bakı camaatına elan edir ki, düşənbə [bazar ertəsi] günü sentyabr ayının 15-də müsəlman məzaristanında saat 1-də məzkur [deyilən] cəmiyyət tərəfindən Bakı uğrunda müharibədə şəhid olmuş Qafqaz Müsəlman Ordusu əsgərlərinin bəqayı-namı [adını əbədləşdirmək] üçün yapılacak nişangahın binası qoyulacaqdır.

Pəhləvanların çıxışı və mübarizənin başlanması saat 11-in yarısında. Tamaşa başlanacaq 8-də, qurtaracaq 12-də. Mübarizə Yelizarovun təhti-nəzarətində [nəzarəti altında] olacaqdır.

Elan: Rusiya pəhləvanı Vladimir Oleynikovun benefisi hazırlanır.

9049

“İTTİHAD” İRANİYAN MƏKTƏBİNƏ

Daxil olmaq istəyən şagirdlərin ərizələri qəbul olunmaqdadır. Dərslər isə sentyabrın 15-dən etibarən başlanacaqdır. Xahiş edənlər hər gün səhər saat 9-dan 1-dək idarəyə müraciət edə bilərlər. (Sadovı küçə, nömrə 19)

9041

ELAN

Maarif Nəzarəti bununla məlum edir ki, gələcək 1919-1920-ci sənəyi-tədrisiyyədə milliləşmiş məktəblərdə türk lisəninə təlim veriləcək. Siniflər aşağıda göstərilənlərdən ibarətdir:

Əlifba, kiçik və böyük ehtiyat sinifləri və birinci sinif – Birinci və ikinci zükur [oğlanlar] edadilərində; əlifba, kiçik və böyük ehtiyat sinifləri, birinci, ikinci və üçüncü siniflər – Realni məktəbində; əlifba, ki-

Bu gün 3 cift pəhləvan mübarizə edir. Bu gün 3 cift pəhləvan mübarizə edir. 1-nci: Staroşvili – Oleynikov. 2-nci: Raqenbaum – Makarov. 3-ncü: İran mübarizəsi: Gənc Əli – Jan-de-Kolon.

T-246

SİRK “MODERN”

Yekşənbə günü sentyabrın 14-ndə 1919-cu ildə məşhur Demo-Kazo – “Uçan adamlar” namı qazanmış İtaliya artistlərinin və Bakı camaatının sevgilisi komik Vintsentso qardaşlarının 5-nci qastrolu və Bakı camaatı sevgilisi neqr Qarinin qastrolu olacaqdır.

Məşhur sportsmen Pyotr Nikolayeviç Yelizarov tərəfindən mükəmməl surətdə vücuda gətirilmiş Fransa güləş mübarizəsinin 78-nci günüdür.

Məşhur sportsmen Pyotr Nikolayeviç Yelizarov tərəfindən mükəmməl surətdə vücuda gətirilmiş Fransa güləş mübarizəsinin 78-nci günüdür.

“Azərbaycan” qəzetinin 273-ci nömrəsinin 1-ci səhifəsi

çik və böyük ehtiyat sinifləri, birinci və ikinci siniflər – İkinci Realnı məktəbində; əlifba, kiçik və böyük ehtiyat sinifləri və birinci sinif – Balaxanı Realnı məktəbində; əlifba, kiçik və böyük ehtiyat sinifləri, birinci və ikinci siniflər – Birinci Milli ünəs [qızlar] edadisində; əlifba, kiçik və böyük ehtiyat sinifləri və birinci sinif – Mariinski Ünəs edadisində.

Çocuqları məktəbə vermək üçün pişəzvəqt [vaxtında] fəvqəzlik [yuxarıda adı çəkilən] məktəblərin rəislərinə ərizə verməlidir. Ən yoxsul mütəəlimlərin [şagirdlərin] haqqı-tədrisdən azad edilmələri və onların təlim şeyləri və libas almaqlarına maddi müavinət verilməsi üçün Maarif Nəzarəti işbu məktəblərdə dövləti stipendiyalar təsis etmək xəyalındadır.

T-239

TƏZƏ TARİXİ DRAMALAR HÖKUMƏT TEATROSU AŞSAM TAMAŞASI *İki gecə*

Səşənbə [çərşənbə axşamı] günü, zilhiccənin 20-si, sentyabrın 16-da Bakı Türk Səhnəsi aktyorları iştirakı ilə artist Abbas Mirzə Şərifzadənin təhti-idarəsində [idarəsi altında, rejissorluğuyla] Azərbaycanımızın paytaxtı Bakı şəhərinin Mart hadisəyi-əliməsindən sonra yabançılar əlində qalıb, sonradan qəhrəman Türk ordusu tərəfindən mühasirə edilib xilas olmasının birilliyi münasibətilə gənc şair və mühərrirlərimizdən Cəfər Cabbarzadənin yazmış olduğu **“Bakı müharibəsi”** draması mövqeyi-tamaşaya qoyulacaqdır. Həmin faciədə Bakı şəhərində Mart hadisəyi-əliməsindən sonra müsəlmanlara edilən zülmələr göstəriləcəkdir.

Faciədə iştirak edəcəklər: Nuri paşa, Mürsəl paşa, Məhəmməd Tofiq bəy, [Prokofi] Caparidze, Styopa [Şaumyan] və qeyriləri. Nuri paşanın cəbhədə olması və Bakıya hücum planı yapılması göstəriləcəkdir.

Çaharşənbə günü, zilhiccə ayının 21, sentyabrın 17-də gənc mühərrirlərimizdən Mirzəbala Məhəmmədzadə tərəfindən qələmə alınmış **“Bakı uğrunda müharibə”** draması mövqeyi-tamaşaya qoyulacaqdır. Bu faciə Mart hadisəsindən sonra Azərbaycan türk xalqının Bakını düşmənlərdən xilas etmək üçün aylarla müharibə etməsini və axırda türklərin köməyi ilə Bakını fəth edib Azərbaycan paytaxtı elan edilməsini təsvir edir.

Bu faciələrdə Bakı mühasirədə ikən Xırdalan və Binə cəbhələrində Azərbaycan könüllü əsgərlərinin göstərdiyi məharət və şücaət göstəriləcəkdir.

Biletlər teatrın kassasında satılmaqdadır. Tamaşa başlanacaqdır axşam saat 9-un yarısında.

Müdir və baş rejissor: A[bbas] M[irzə] Şərifzadə. Rejissor: H[acı] B[aba] Şərifzadə. Mübaşir: Rza Zaki bəy.

Qeyd: Pərdə qalxmadan qabaq natiqlərimizdən Piri Mürsəlzadə cənabları Azərbaycan Cümhuriyyətinin birillik əhvali-siyasiyyəsini havi [əhatə edən] bir nitq söyləyəcəkdir.

T-245

GENƏ BAŞLANIR!

Biz deyəndə ki, Azərbaycan türklərinin azadlıq və istiqlal əleyhində bolşevik

də, menşevik də, monarxist də, denikinçi də, hamısı müttəfiqdirlər, safdərün [saddələvh] cavanlarımız bizdən inciyir və bizi “qaralıqla” ittiham edirlər. Halbuki dediyimiz gün kimi aşkar və dəlil və sübutları hər gözü görənün görəcəyi və bəsirəti açıq olanın anlayacağı şəkildə meydanda mövcud olub, əhəmiyyət verənləri gözəlcəsinə inandıra bilər.

Neçə gün əvvəl Moskof bolşevikləri öz komissarları olan Nərimanovun dili ilə bizə təhdid məktubu göndərmiş dedilər ki, Bakı Azərbaycan türklərinə verilməz. Orası “Sovetski Rossiya”nın malı olmalıdır. Həmin eyni sözləri denikinçilər də deyirlər. Fərq yalnız “Sovetski Rossiya” sözündədir ki, onu dəyişib əvəzində “Yedinaya Rossiya” deyirlər.

Genə neçə gün əvvəl bolşevik qəzetəsi olan “Naş put” Lənkəranın süqutu haqqında yazarkən böylə demişdir ki: “Əlbəttə biz Lənkəranı (denikinçi olan) muğanlılara verərdik, nəinki Azərbaycan hökumətinə!”

İstiqlalımız və istiqlalımızın təqviyəsi [möhkəmlənməsi] lehinə söylənən sözlər və icra edilən əməllər sosialistlərin də və denikinçilərin də acığını və narazılığını mövcib olur.

Türk Müəllimləri Qurultayının bu qərarı ki, müəllimlər xalq arasında istiqlal və azadlıq fikrini tərviq və təqviyə [yaymaq və gücləndirmək] üçün çalışmalıdır, sosialist qəzetəsi məşhur “Znamya truda”nın acığına gəlib, müəllimlərə guya nəsihət yolu ilə deyir ki, bu cürə siyasi işlər sizin işiniz deyil, siz gedin camaatın içində maarif və tərəqqi yolunda çalışın. Fəqət maarif yolunda ciddi surətdə çalışmaq istənildikdə, yəni məktəblərin mil-

liləşməsi məsələsinə şüru etdikdə [girişdikdə], genə həmin sosialist “Znamya truda” denikinçi “Qolos Rossii” ilə ağıza verib qışqırmaq salırlar ki, ay aman bunu eyləməyin!

İştə, söhbətimiz dəxi bu məsələnin üstündədir.

Bir vaxt vardı ki, bu koalisiya, yəni sosialist və denikinçilər ittifaqı bizim siyasi istiqlalımıza qarşı mübarizə etməkdə idilər. Azadlıq və “samoupravleniye” [özünüidarə] kimi ali məqsədlərdən söhbət edən sosialistlər Azərbaycan türklərinin azadlıq və istiqlal feilən əmələ gələrkən, ali məqsədlərin hüsulunu görüb də sevinmək və xoşnud olmaq əvəzinə, biləks [əksinə], məyus və mükəddər olub [kədərlənib], məqsədləri millətləri əzməkdən ibarət olan “Yedinaya Rossiya”çılarla əl-ələ verib istiqlalımıza qarşı müqabilə və mübarizəyə girişdilər. Azadlığımıza mane olmaq üçün hər bir qanuni və qeyri-qanuni vəsilələrə [vasitələrə] əl apardılar. Lakin haqqa qələbə çala bilmədilər. Məqhur [qəhr edilmiş] və məğlub olub susdular və ola bilsin ki, “fürsət məqamına” müntəzir olaraq hələlik kirməyə qərar verdilər.

Biz siyasi istiqlalımızı bərkitdik. İndi milli və mədəni istiqlalımızın hüsuluna mübaşir olmaq [girişmək] zamanıdır ki, bu yolda birinci qədəm olaraq məktəblərin milliləşdirilməyi işinə şüru edilərkən [başlanarkən] genə həmin “Znamya truda” denikinçi “Qolos Rossii” ilə müttəfiq olub təkrar bizimlə mübarizəyə girişir və məktəblərin milliləşməsinə mane olmaq istəyirlər.

Siyasi istiqlala haqqımızı inkar edən “Znamya truda” böylə qərara gəlibdir ki,

biz hələ milli və mədəni istiqlala dəxi layıq deyilməmişik. Çünki bu iqdamata [addıma] hazırlığımız yox imiş. Əlavə, böylə milliləşdirmək əməli əqəliyyəti-milliyə [milli azlıq] təşkil edənələr haqqında, yəni rus, erməni, yəhudi və sairləri barəsində cəbr [zülüm] imiş.

Əvvəla, “hazırlıq yox imiş” bəhanəsi ilə bir millətin milli və mədəni istiqlalına mane olmaq hərəkəti sosialist “Znamya truda” üçün çox eyib olsun! Halbuki, böylə bir istiqlalı bu gün monarxistlər belə qəbula razıdırlar.

Və saniyə [ikincisi], əgər biz milliləşmək işlərinə “hazır deyilik” bəhanəsi ilə bu gün bu işə şüru etməsək və işlər bu halında baqi [olduğu kimi, əbədi] qalarsa, o halda biz buna heç vaxt hazır olmarıq. Binaənileyh [ona görə], böylə bir məntiq hökmüncə qiyamətə kimi milliləşmək üzünü görmərik.

Lakin vaqəən [həqiqətən də] biz məktəbləri milliləşdirməyə hazır deyilmirik? Bu həqiqətmi? Xeyr, həqiqət deyildir, çünki o dairədə milliləşdirmək əməli ki, Maarif Nəzarəti tərəfindən elan ediləbdir, ona kamalınca hazırıq. Gələn sənə bu dairəni bir az vüsətləndirməyə [genişləndirməyə], o biri il daha bir az geniş surətdə milliləşdirməyə, daha iki il sonra tamam milli məktəblərə malik olmağa hazır olmaq üçün işləmək lazım isə, o yolda işləniləcəkdir. Hər halda hazır olub-olmadığımızı bizə biganə olan “Znamya truda”çılar deyil, özümüz yaxşı bilərik.

Əqəliyyəti-milliyə [milli azlıq] təşkil edənələr haqqında “cəbr” məsələsinə gələdikdə, bu da boş və əsassız bəhanədir. Əvvəla, burada cəbr yoxdur, hər millət öz dilində hər nə oxuyacağısa və hər nə

məktəb açacağısa, açsın və oxusun. Buna hökumət tərəfindən heç bir mümaniat [maneçilik] ola bilməz. Əgər bir taqımları türk dilincə oxumağı öz övladları üçün “ar” bilirlərsə, oxutmasınlar. Onlara cəbr edən yoxdur və olmayacaqdır.

Qərək, bu “hazırsızlıq” və “cəbr” sözləri hamısı boş bəhanədir. Bu səs-küy ki, bir taqım bilafərqi-məslək [məslək, əqidə fərqi olmadan] qəzetələr və valideynlər tərəfindən eşidilməkdədir – bizim milli və mədəni istiqlalımıza qarşı mübarizədir ki, genə də başlanır.

Zənn edilməsin ki, Azərbaycan hökumətinin vəzifəsi yalnız bir qaradovoyluqdan ibarət olmalıdır. Bu hökumətin ən böyük vəzifələrindən biri də milli maarif məsələsidir. Azərbaycan türklərinin Maarif Nəzarətindən gözlədiyi bu deyil ki, o direktoru qulluğa qoyub, bu direktoru əzl etsin. Ümdə gözlədiyimiz əməl [arzu] burasıdır ki, məktəblər milliləşsin, dilimiz hökumət dili hökmünə girsin, milli maarifimiz tərəqqisinə mane olan və istibdad zamanından irs qalan əngəllər bərtərəf edilsin [aradan qaldırılsın]. Bu isə ibtidailərdən başlanıb ta universitəyə qədər ümum məktəblərimizin milliləşməyi ilə mümkün ola bilər.

Nikolay məmurları bizi milli maarifdən məhrum edib dilimizi məlul [şikəst] bir hala saldılar – bəsdir! O zamanın arzuqəşləri və onlarla ittifaq bağlayan “sosialistlər” tərəqqimizə mane olmasınlar.

Məsələni Parlmana keçirmək istəyirmişlər. Bu ümidlə ki, Parlaman onların haqsız iddiasını qəbul edib, məktəblərin milliləşmək məsələsinə dayandıracaqdır. Heç zənn edilməsin ki, Azərbaycan Parlamanı maarif təşnəsi olan Azərbaycan

türklərinin milli maarifinə mane ola bilən hökmlər və qanunlar qoymaqla böylə bir haqsız və əsassız əmələ razılıq verə! Parlamanımız gözəl bilir və hər kəs dəxi bilməlidir ki, bu səs-küy bizim milli və mədəni istiqlalımıza qarşı yeni bir mübarizədir.

Hacıbəyli Üzeyir

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

(Azərbaycan radio mövqifi tərəfindən alınmışdır)

(Bolşevik xəbərləri)

Hərbi əməliyyat

Moskva - Şimal cəbhəsi - Şimali Dvina nın sağ sahilində bizim müvəffəqiyyətli hücumlarımız tövsiyə-dairə edir [əhatə dairəsini genişləndirir].

Qərb cəbhəsi - Qdov dəmiryolunun şərqrə doğru tərəfində qitəatımız [hərbi hissələrimiz] hücum keçmişlərdir. Desnanın şimal cəhətlərində Dvina aşırımı hücumlarımız davam etmədədir. Vileysk istiqamətində düşməyə böyük tələfat verərək hücumları dəf edilmişdir. Borisovun 30 fərsəx [verst] məsafəsində düşmə qitəatı Bezçu nəhrini keçmişdir. Bizim Dnepr donanmamız Kiyevin 15 fərsəx məsafəsində olan Vışqoroddan buraxılmışdır.

Cənub cəbhəsi - Bizim hücum edən qitəatımız Çesnovkanı işğal etmişdir. Sumının 15 fərsəx məsafəsində Tetkino mövqifi [stansiyası] tərəfimizdən zəbt edilmişdir. Tsaritsın dairəsində qitəatımız düşmənin böyük qüvvələri ilə müharibə edir.

Türküstan cəbhəsi - Tsaritsın dairəsində qitəatımız şiddətli müharibə bə'dində [sonrasında] düşməni tərd edib [qovub], Solodnikini işğal etmişdir. Kizlyar istiqamətində qitəatımız hücum keçmişdir. Uralın sağ sahilində bizim hissələr Saxarnı tərk etməyə məcbur edilmişlərdir. Lbişensk istiqaməti-qərbisində düşməni tərd etməyə müvəffəq olduq. Aktobenin cənub-qərb cəhətində düşmənin üç min nəfəri bizim tərəfə keçmişdir. Daşkənd dəmiryolu dairəsində süvarilərimiz düşməni üzərinə saldıraraq, bir çox xutorlar zəbt və 2500 kazak əsilhələri [silahları] ilə əsir almışdır. Aktobenin şərqrində bir liva [briqada] kazak bütün heyəti ilə tərəfimizə keçmişdir.

Orskun şərqr cəhətində 26-cı kazak alayı bizə təslim olmuşdur. Aktobeyə nümayəndə gəlib düşmənin Cənubi ordusu qitəatının əsilhəsini və 15-20 mindən ibarət nəfərin təslimi təklifini etmişdir. Bu təriq [yol] ilə həzimetə [məğlubiyyətə] düşər olmuş düşmənin 20 minə yaxın əsəkirini Aktobe və Orsk ətrafında əsir almışdır. Mabaqi qitəatın [geri qalan hərbi hissələrin] təslim olacaqları dərkardır [aşkardır].

Şərqr cəbhəsi - Kurqan və Petropavlovsk dairələrində düşmənin bir livası münhəzim [məğlub] edilmişdir. Səkkiz top və bir çox əsir iğtinam edilmişdir [qənimət alınmışdır]. Hücumumuz İşims[koye] dəmiryolunun hər iki tərəfində davam edir.

Düşmənin ordusu acdır

Quryevdən zəbt edilmiş düşmənin radio teleqramında ərkani-hərb naçalnik [qərargah rəisi] rica edir ki, səriyyə [təcili] un göndərsin. Ordu aclıq çəkir.

İngiltərə və Misir

London teleqramları xəbər verirlər ki, misirlilər düşmənə hərəkətdə (teleqram buraxılmışdır). Məmləkətdə övza [vəziyyət] getdikcə kəskinləşir. Parisə getmiş nümayəndələr Misir muxtariyyətini təmin etmək məsələsində müvəffəqiyyət qazanmadıqlarından dolayı əhali narazıdır. Qahirə küçələrində xınc-xınc [basabas; qələbəlik halda] toplanan əhali “Misir misirliləridir” şüarı ilə nümayiş yapırırlar. Əhalini dağıtmaq üçün ingilislər tankları çıxarırlar.

(İtaliya radio xəbərləri)

İtalyanların tələfatı

Statistikanın göstərdiyi üzrə Müttəfiqlər və Makedoniya cəbhələrində italyanların tələfatı 91.812 yaralı və 7.216 məqtul [ölü] olmuşdur. Müttəfiqlərin İtaliya cəbhəsində tələfatı isə 2.258 məqtul və 7.200 yaralı olmuşdur.

İtaliya zabitanının tərxisi

İtaliya Hərbi vəzirinin binagüzarlığı [sərəncamı] ilə 1894-cü sənədə xidmətə alınmış yuxarı rütbə zabitlər tərxis ediləcəkdir.

(Müttəfiqlər radio xəbərləri)

Admiral Kolçaka müavinət

Vaşinqtondan xəbər verirlər ki, Amerikadan Kolçak ordusu üçün bir çox mühimmi-hərbiyyə və ərzaq Vladivostoka göndərilmişdir.

Kronştatda

Londondan xəbər verirlər ki, Kronş-

tadt əhali tərəfindən təxliyə edilmişdir. Şəhər yanğın içində məhv olur.

Rəhnlərin edamı

Balaşov - Uryupinskdən çəkilərkən kazaklar 60 yəhudini qurşuna dizmişlərdir. Yəhudilər Balaşova gələrkən rəhn sifəti ilə tövqif [həbs] edilmişlərdi. Edam edilənlərin həpsi fəhlə sinfinə mənsubdurlar. Burjuazlar qaçmağa müvəffəq olmuşdur.

Norveçdə tətillər

Stokholmda müntəzir [nəşr olunan] “Sosial-Demokrat[en]” qəzetəsi müxabiri xəbər verir ki, eylülün [sentyabrın] 15-dən bütün Norveç kağız fabrika əmələləri [işçiləri] tətillə başlayacaqdır.

İrlandiyada üsyan

Kopenhagen - İngiltərə hökuməti həyəcanı yatırmaq üçün İrlandiyaya 20 min əsgər göndərir.

Serb vəhşətləri

Koltano - Amerika qəzetələrində serblərin Qaradağda icra etdikləri vəhşətlər barəsində əxbarat [xəbərlər] nəşr edilmişdir. Həman əxbarat dün Müttəfiqlər komissarlarının rəsmi vəsiqələrindən iqtibas edilmişdir [götürülmüşdür]. Şu əxbaratda denilir ki, serblər, hökuməti əllərində saxlamaq üçün hər dürlü cinayət irtikabından [işləməkdən] çəkinməyirlər.

Sülh müzakirəsinin təxiri

Estoniya hökuməti nümayəndələrinin xahişi ilə Rusiya Şura Hökuməti ilə sülh müzakirəsinin başlanılması bir neçə gün təxir edilmişdir.

Şərq cəbhəsi xəbərləri

Bolşeviklərin diplomasi istixbaratına [xəbərlərinə, məlumatlarına] nəzərən, Akt-yubinskdə 8 min əsir alınıb, külli miqdarda mühimmi-hərbiyyə iğtinam edilmişdir [qənimət alınmışdır]. Şəhərin küçələrində şiddətli müharibə gedir.

Gürcüstanda

Gürcüstan hökuməti Britaniya qoşunlarının Gürcüstanda qalmasına müsaidə edilməsini komandandan təvəqqe etmişdir. “Veçerneye vremya” qəzetəsinin işarətinə [bildirməyinə] nəzərən, Gürcüstan hökuməti bolşevizmlə mübarizə etmək niyyəti ilə yarım milyon rublə təxsis etmişdir [ayırmışdır]. Rəvayətlərə görə, bolşeviklərə qarşı müharibə etməyi Denikinlərin təkidatı ilə öhdələrinə götürmüşlərdir.

SÜLH ƏTRAFINDA**Sülh müahidənaməsi Vəkillər Palatasında**

Sülh müahidənaməsi [sazişi] haqqındakı müzakirələr pəncşənbə [cümə axşamı] günü iclasında da davam etmişdir. Marsel Samba izhar etmişdir ki, indiki sülh müahidənaməsinin sülhü təmin edəcəyinə inanmayıb. Bundan ötrü Cəmiyyəti-Əqvamın [Millətlər Cəmiyyətinin] möhkəm bir əsasla davam etməsi lazımdır. Almanların sabahki əhvali-ruhiyyələri nə halda olacağı onu əndişəyə salır. Digər tərəfdən, o zənn edir ki, bütün müharibə [savaşın] dövlətlər Cəmiyyəti-Əqvam üzvləri cümləsinə daxil edilməlidirlər.

Romaniya və Müttəfiqlər

Ali Şura Romaniyaya xəbər vermişdir ki, Romaniya Macarıstanda həbs etdiyi şeylərin bahasını verməlidir. Bundan əlavə, Romaniyaya təklif edilmişdir ki, sülh müahidənaməsi əsaslarına hörmət etməlidir. Belə ki, heç bir zərər Müttəfiqlərdən bixəbər təyin edilməyir.

Trakiya məsələsi

Trakiya müsəlmanları Ali Şura üzvlərinə bir dəvətnamə göndərmişlər ki, Trakiya əhalisinin əksəriyyətini müsəlmanlar təşkil edirlər. Bununla bərabər, Trakiya müsəlmanları əhalinin Yunanıstana və ya Bolqariyaya yapışması arzusunda olduğunu təsdiq edirlər. Lakin bunu da izhar edirlər ki, əhalinin çox hissəsi bitərəf bir hökumət təşkili tərəfdarıdır.

Xırda millətlər müahidəsi

Lion - Ali Məclis hal-hazırda xırda millətlər müahidəsi [sazişi] ilə məşğuldur. Müahidəyə qeyd və əlavə etmək ixtiyarından xırda millətlər məhrum ediləcəyi möhtəməldir [ehtimal olunur]. Onlar ya müahidəni imza etməli və ya imzadan imtina etməlidirlər. Serbiya və Romaniya müahidəni imza etmədən imtina etmişlərdir. Onların imtinalarının Cəmiyyəti-Milələ [Millətlər Cəmiyyətinə] nə kimi bir təsiri olacağı məsələsi təbii olaraq qalxmışdır. Amerika nümayəndəsinin rəyinə görə, onlar başqaları ilə birlikdə hərəkət etməsələr mütəzərrir olmalıdırlar [ziyan çəkməlidirlər].

Lion - Klemanso sədarəti altında vəqə olmuş Ali Məclisin Beynəlmüttəfiqin cəlasəsində [Müttəfiqlərarası iclasında] böylə

qərar çıxarılmışdır ki, Romaniya müahidəni imza etmək istəsə, heç bir qeyd və əlavəsiz imza etməlidir.

Avstriya müahidəsi

Kansler Renner salı günü Parisə varid olacaqdır [gələcəkdir]. Ehtimal var ki, müahidə çaharşənbə günü imza edilsin.

Almaniya notası

Almaniya hökuməti Klemansoya vermiş olduğu notasında Avstriyaya aid tələblərindən vaz keçərək Almaniya məşrutəsinin təbdil qılınmasını [konstitusiyasının dəyişməsinə] tələb edir.

Müahidə maddi şəraitinin müzakirəsi

Müahidənin maddi şəraiti [maliyyə şərtləri] barəsində Palatada müzakirata başlanılmışdır. Klots bəyan edir ki, 36 sənə zərfində Almaniya, Fransa hökumətinə 436 milyard verəcəkdir və sonra kredit nöqtəyi-nəzərinə baxaraq, o söyləmişdir məmləkət böylə bir nəticədən razı qala bilər.

QƏZETƏLƏRDƏN

Triestdə bolşevik nümayişləri

Romadan xəbər verirlər ki, Triestdə bir neçə bolşevik mühacirlərinin həbs edilməsindən dolayı Triest Məsai [Əmək] Borsası ümumi tətillər elan etmişdir. Tramvay hərəkəti durdurulmuş, elektrik mövqifi [stansiyası] tətillər edildiyindən şəhər qaranlıqda qalmışdır. Bolşevik sosialistlər böyük nümayişlər icra etmişlərdir. İtaliya vətənpərvərləri dəxi əks nümayiş-

lərlə çıxmışlar. Hökumət məmurları müdaxilə edərək 400-ə qədər adam həbs etmişlərdir.

VÜKƏLA ŞURASINDA [NAZİRLƏR KABİNETİNDƏ]

- Vükəla Şurası qərara almışdır ki, sentyabrın 15-ni Bakı şəhərinin azad edilməsi münasibətilə bayram günü elan etsin.

- Ədliyyə nazirinin Fövqəladə İstintaq Komissiyası məsarifəti üçün 60 min manat buraxılması haqqındakı təqriri [rəsmi məktubu] istemasından [dinləndikdən] sonra qət edilmişdir [qərara alınmışdır]:

İstənilən para 20 milyonluq fondan buraxılsın.

- Ədliyyə nazirinin Gəncə həbsxanası təmiri üçün Gəncə qubernatoruna 115 min 35 manat 4 qəpik verilməsi haqqındakı təqriri istemasından sonra qət edilmişdir:

İstənilən məbləğ 20 milyonluq fondan buraxılsın.

- Maliyyə nazirinin meyvə və üzüm şərabından alınan aksizin dəyişməsi haqqındakı təqriri istemasından sonra qət edilmişdir:

Qanun layihəsi təsviblə [bəyənilməklə], təsdiqdən ötrü Məclisi-Məbusana idxalı tapşırılsın.

- Posta və Teleqraf nazirinin ismarlanmış posta milli nişanları məsarifəti üçün

əlavə olaraq 63 min manat buraxılması haqqındakı təqriri istemasından sonra qət edilmişdir:

İstənilən məbləğ 20 milyonluq fondan buraxılsın.

- Maliyyə nazirinin dövlət vergilər, mədən və imarəti-qeyri-mənzulə [daşınmaz əmlak] gəlir vergilərinin müvəqqəti olaraq artırılması haqqındakı təqriri istemasından sonra qət edilmişdir:

Qanun layihəsi təsviblə, təsdiqdən ötrü Məclisi-Məbusana idxalı tapşırılsın.

- Rəisi-Vükəlanın [Baş nazirin] Portfelsiz nazirin məzuniyyət və tədavi üçün xüsusi para verilməsi haqqındakı təqriri istemasından sonra qət edilmişdir:

Portfelsiz nazir Amaspura bir ay yarımlıq məzuniyyəti ilə tədavi üçün 20 milyonluq fondan 15 min manat buraxılsın.

NƏZARƏTLƏRDƏ [NAZİRLİKLƏRDƏ]

Daxiliyyə naziri namına işbu məzmununda bir teleqram alınmışdır:

Dün İrəvan quberniyasının Novo-Bayezid sancağının Başkənd kəndi nümayəndələri Məşhədi Hüseyn İsmayıl oğlu, Əli İbrahim oğlu, Cabaq Meysiya oğlu xəbər vermişlər ki, 13 gün bundan əqdəm [qabaq] onların kəndi erməni qoşunları quldurları və mühafizləri tərəfindən təxrib edilmişdir. Təxribat yapanların başında zabitan [zabitlər], qəza qaimməqamları [qəza rəisləri] və polis müfəttişləri dururdular. 300 nəfər adam qətl edilmişdir.

Məzkur [adı çəkilən] köyün qaçqınlarından 17 nəfəri Yelenovski yanında ermənilər tərəfindən tutulmuşlardır. Bunların ikisi qaçır qurtarmağa müvəffəq olduqlarsa da, mabaqisi [qalanı] kəsilmişdir.

Bu gün Eçmiyədzin qəzasının Tixt köyü əhalisindən Məhəmmədli Malandar oğlu, Əli Həsənqulu oğlu, Allahverdi Məşhədi Mərdan oğlu yanıma gəlib xəbər vermişlər ki, 10 gün bundan əvvəl onların da kəndi fəlakətə uğramışdır. Onların köyü əsasınadək təxrib edilərək, 600 nəfər əhalisindən 60 nəfər sağ qalmışdır.

İrəvan qəzasının Axaraçiq kəndinin sakini Molla Cabbar Kərbəlayı Həsən oğlu xəbər verir ki, 9 gün əvvəl köy əhalisini toplayıb üzərlərinə dəhşətli atəş açmışlardır. Böylə hadisətdə bütün qəza hökumətləri ilə zabitan ilə əsgərlər də Türkiyəyə qaçmışlar ki, başlarında işbu məşhur adamlar durur: Qazo Arutyunov, Borat Arutyunov, Aram Manvelov, Aram Aqayev, Tiqrən Manvelov, Madat Manvelov, Arşak Akop oğlu və qeyriləri.

İşbu hadisəni Qazax qəzasına külliyyətli surətdə gəlmiş qaçqınlar da isbat edir.

Aldığımız məlumata görə, ağustosun 20-dən 30-dək 8 müsəlman köyü təxrib edilmişdir. Qaçqınların simaları dəhşətli olduğu kimi, ac-yalavac açıq havada yaşayırlar. Onların miyanlarında [aralarında] xəstə və məcruhlar [yaralıları] da vardır.

Ermənilərin böylə müamilatı [rəftarı] Qazax müsəlmanlarına təsir edir və onları həyəcana salır. Həzrəti-alilərinizdən lazımi tədabir ittixatını [tədbirlər görülməsini] rica edirəm.

Xüsusi müvəkkil: Qaraşarov

* * *

- Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti [Sosial Təminat Nazirliyi] Gəncə Nahiyə Müfəttişliyinə müraciətən elam etmişdir [bildirmişdir] ki, təcili surətdə Qazaxda toxucu, rəngləmə emalatxanaları təsisinə şüru edilsin [başlansın]. Emalatxanalar qaçqınlara məxsus olacaqdır.

- Bir zaman bundan əqdəm [əvvəl] “Azərbaycan” qəzetəsində xəstəxanaların Səhhəti-Ümumiyyə Nəzarətinə verilməsi haqqında bir məlumat verilmişdi. Əlavə olaraq elam edilir ki, həman məsələ fəqət Vükəla Şurasına [Nazirlər Kabinetinə] idxal edilərək hələ həll edilməmişdir.

- Zəngəzur qaçqınlarını məskun etmək üçün təşkil edilmiş xüsusi komiyaon eylülün [sentyabrın] 12-də Qarabağa azim olacaqdır [yola düşəcəkdir]. Həman komiyaonda Qarabağ general-qubernatoru indindəki [nəzdindəki] Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti müvəkkili ilə nahiyə müfəttişi də iştirak edəcəkdir. Hökumət Zəngəzur qaçqınları işlərinin təsviyəsini [həllini] məzkur [deyilən] komiyaona mühəvvel etmişdir [tapşırılmışdır].

- Qradonaçalstva cənbində [nəzdində] olan süvari müfrəzənin [dəstənin] 25 nəfər dağıstanlı nəfərləri [əsgərləri] Məsai Nəzarətinə [Əmək Nazirliyinə] müraciətən məlum etmişlər ki, bu vaxtadək burada xidmətdə bulunurdular, şimdi isə vətənləri Dağıstanın ciddi əhvalından naşi [ötürü] oraya getmək məcburiyyətində qalmışlardır. Nəfərlər rica etmişlər ki, onların məvaciblərinin verilməsi haqqında

lazımı binagüzarlıqda bulunulsun [sərəncam verilsin].

- BORN-un Bibiheybət mədənləri əməlləri [fəhlələri] Məsai Nəzarətinə müraciətən məlum etmişlər ki, müdiriyyət onları xidmətdən əzl etmişdir [qovmuşdur]. Halbuki, əzl etmək lazım olsaydı, iki həftə əvvəl xəbər verməklə, müştərək müqavilənamə [kollektiv müqavilə] üzrə müamilədə bulunmalı [rəftar etməli] idi. Fəhlələr rica etmişlər ki, bu babda lazım gələcək tədabir ittixaz edilsin.

- Hal-hazırda Gürcüstandakı cümhuriyyət iqtisadi orqanları ilə qonşu dövletlər tüccarı miyanında [tacirləri arasında] ixtilaflar çoxalmağa başlamışdır. Bunun da səbəbi əcnəbilərin Gürcüstanda olan malların düxulu və xürucu qəvanini [malların idxalat və ixracat qanunlarını] bilməməsidir. Tacir Gürcüstan Cümhuriyyəti Ticarət və Sənaye Departamenti Xariciyyə] şöbəindən lazım olan vəsiqəni almadan, Gürcüstan malı alaraq əcnəbi pulu ismarlamasını da qəbul edirlər.

Bundan əlavə, Gürcüstan gömrükxanalarında vəsiqəsizlikdən naşi [irəli gələn] ixtilaflar törəyir. Binaənileyh [ona görə], Gürcüstan Xariciyyə Nəzarəti elam edir ki, [bildirir ki] Gürcüstandan, fəqət Cümhuriyyət Ticarət və Sənaye Departamenti Xariciyyə şöbəindən alınan vəsiqələr üzrə mal çıxarmaq olar.

- Ümuri-Xeyriyyə Nəzarəti Lənkərandakı xüsusi dövlet müvəkkilə müraciətən rica etmişdir ki, bolşeviklər zamanında evləri dağılmış xəsarətdidələrə [zərərçəkənlərə] təmir üçün məccani [pulsuz]

ağac buraxmaq bərəsində tədabir ittixaz eylesin [tədbirlər həyata keçirsin].

- Cavad qəzası əhvalını təhqiq üçün oraya göndərilmiş Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti məmuru xəbər vermişdir ki, oradakı qaçqınların əhvalı qayət ciddidir. Onlara toxumla müavinətdə bulunmalıdır ki, kəndi torpaqlarını əkə bilsinlər. Əks surətdə onlar xəzinə üzərində ağır bir yük olacaqdırlar. Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti Ərazi Nəzarəti nəzdində bu haqda təşəbbüsatda bulunmuşdur.

- Şamaxı qəza qaimməqamına Göyçayda darüleytam [yetimxana] güşadı [açılması] haqqında təcili surətdə smeta təqdimi təklif edilmişdir.

CÜMƏ GÜNÜ XƏBƏRLƏRİNDƏN

Amerikada dəmiryol tətili

Dəmiryol və paroxod xidmətçiləri böylə bir tələbat təqdim etmişlərdir:

Tətill, xidmətçilərin icra komitəsinin Vilsonla olan müzakirətindən kənar davam edir. Əhvalı yüngülləşdirməkdən ötrü hökumət tərəfindən edilən təklif üzrə əməllər komiya qərarlarını gözləmək istəməyirlər. Əməllərin icra komitəsi Vilsonu təhdid edir ki, hərgah bahalıqın qarşısı alınmaq üçün tədbirlər görülməsə, təzədən minlərcə dəmiryol əməlləri tətill edəcəklərdir.

İtaliyada tətill

Sənəət [sənaye] mərkəzlərinin bir çoxunda neçə min əməllə tətill etmişdir. 70

minə qədər işsiz əməllə vardır. Bir çox fabrikalar işləri dayandıрмаğa məcbur olmuşlar. İki piyada və bir süvari alayı tətill edilən yerlərə göndərilmişdir ki, üsyanı yatırsın. Neapolda və Genuyada tətill elan edən matrosalar arasında nizamsızlıq başlanmışdır. 50-dən ziyadə gəmi, hətta hökumətin əmrinə görə Amerikadan ərzaq daşımağa təyin edilən gəmilər də işləməyirlər. Pyemontda tətill davam edir. Hökumətin və sərəvdarların şüarı Qərbi Yevropanı müharibənin saldığı təhlükədən xilas edə bilməz.

Amerika sərəvdarları

Qərbi Yevropadan Parisə övdət edən [qayıdan] Huver demişdir ki, bütün Mərkəzi Yevropa[ya] iqtisadi böhran yaxınlaşır. Hər yerdə işsizlik və bahalıqdır. İsveçdə işsizlik artmaqdadır. İşsiz qalanların daha da miqdarı artacağı gözlənilir. Parisdə bahalıq görə hər gün təzə nizamsızlıqlar törəyir.

Almaniyada inqilab hərəkati

Münhen kommunistləri hökumət əleyhinə hərəkət başlamışlardır. Münhendə tətill başlanmışdır. Dəmiryol fəhlələri Berlində olan cəza dəstələrinin rədd edilməsini tələb edirlər. Berlində şikəst əsgərlər hökumət tərəfindən yaxşı təmin edilmədiklərindən protesto olaraq nümayiş etmişlərdir. Bunların qarşısına əsgər göndərilmişdir. Nümayişçilər bayraqlar qaldırmışlar. Bu bayraqlarda “Qardaşlar, bizə güllə atmayın!” sözləri yazılmışdır. Polisə həbs etməyə başlamışdır.

Bolşevik təşviqati

Fin qəzetələrində bir teleqraf dərc edilmişdir ki, sentyabrın ikinci gecəsi Fransa

saldatları avtomobillərdə gəzib payladıkları vərəqələrdə əhalini inqilab yolu ilə irəli getməyə dəvət edirmişlər. Bu vərəqələrin məzmununda Puankareyə və Klemansoya müraciətən şiddətli sözlər yazılmışdır.

Çində üsyan

Bolşeviklər əleyhinə olan qəzetələrin verdikləri məlumata görə, Çin hökumətinin şimali hissəsində üsyan qalxmışdır.

Denikin və Petlyura

Denikin qəzetələri Petlyura əleyhinə yazıb deyirlər ki, Petlyura tərəfdarları bolşeviklərdən artıq düşməndirlər. Şayiata görə, Petlyura Denikinə müharibə elan etmişdir.

Kuban Radasında

Kuban Radasının qapalı iclasında Denikinə olan münasibət müzakirə edilmişdir. Don və Terek nümayəndələri iclasdan kənar edilmişlərdir. 25 səs əleyhinə 28 səs ilə Denikin ilə bərabər hərəkət etmək qətnaməsi qəbul edilmişdir. Denikin əleyhinə olan nümayəndələr Rada işlərində iştirakdan imtina etmişlərdir. Tezliklə Kuban kazaklarının cəbhədən geri qaytarılmaları və Kubanın Dabravol ordusundan təmizlənməsi tələbatı kəndlərə göndərilmişdir. Hərgah Dabravol odusu getməsə, onu arxadan vurmaldır.

İngiltərə və istiqlaliyyət

Vıborq qəzetələri yazırlar ki, İngiltərə hökuməti Rusiyada təşkil edilən hökumətlərin istiqlaliyyətini müdafiə və təsdiq etmək tərəfdarıdır. Çünki İngiltərə Al-

maniya ilə Rusiyanın birləşəcəyindən qorxur. Fin qəzetələri Finlandiya istiqlaliyyətinin Müttəfiqlər tərəfindən təsdiq edilməsi əleyhinə Denikin protestosunu dərc etmişlərdir.

Şimal cəbhəsində

Arxangelskdə nəşr olun “Oteçestvo” qəzetəsi yazır: Müttəfiq əsgərlərinin Arxangelskdən getmələri münasibətilə bələdiyyə və zemstvo [yerli özünüidara] idarələrinin müşavirəsi olmuşdur. Həmin müşavirədə general [Yevgeni-Lüdvig] Miller Ağ qvardiya əsgərlərinin Müttəfiqlərinə əhvalı nə cür olacağını təsvir edib demişdir ki, əsgərliyə almağa adam qalmamışdır.

Hər yerdə kəndlərdə bolşevizm ruhu vardır.

Müşavirə qərara almışdır, Müttəfiqlərdən xahiş edilsin ki, əsgərlər bahar fəslinə qədər aparılmasınlar.

Müttəfiqlərin nə səbəbə əsgərlərini aparmaq sualına general Miller cavab vermişdir ki, bunu İngiltərə fəhlələri tələb edirlər.

Omskda hərbi müşavirə

Yekaterinodardan xəbər verirlər ki, Omskda admiral Kolçakın sədarəti ilə hərbi şura olmuşdur. General Diterixsin qəzetə mühərrirlərinə dediyinə görə, bu müşavirə Şərqi cəbhəsində gözlənilən böyük hadisələrlə əlaqədardır.

Aleksandrovsk fortu

Mavərayi-Bəhri-Xəzərdə [Zakaspiyskdə] olan Aleksandrovsk fortu general Jeleznovun komandasında olan Ural kazaklarının əlindədir. Həyat adi halındadır.

Ərzaq cəhətindən korluq vardır. Aşqabad pulları işləməyir. Ancaq Nikolayevski və Kerenski pulları qəbul edilir.

Dabravolların hücumu

Dabravollar Odessadan Yaltaya hücum edirlər.

Kolçak cəbhəsindən Kursk səmtinə bolşevik əsgərləri gətirilmişdir.

Moskvada

Varşavadan xəbər verirlər ki, Moskvada ancaq altı günlük çörək vardır. Cənuba tərəf teleqraflar göndərilib tezliklə mərkəzə çörək yetirilməsi xahiş edilir. Şəhər dəhşətli bir haldadır. Uca evlərin damında pulemyot qoyulmuşdur. Vaxtında çörək yetişmədiyi təqdirdə üsyan olacağından qorxurlar. Şəhərdə qaraqol artmışdır.

Dvinskin mühasirəsi

Odessadan xəbər verirlər ki, bolşevik əsgərləri Dvinskə yaxınlaşıb şəhəri mühasirə etməyə başlamışlardır. Ağır topxana gətirilib Dvinski şimal tərəfdən götürməkdən ötrü körpülər çəkilməkdədir. Bolşeviklər də Dvinsk şəhərini möhkəmlətməkdədir.

Atamanın əmri

Yekaterinodardan xəbər verirlər ki, ataman Filimonov verdiyi əmrində işğal edilən oblastlarda Kuban kazaklarının dinc əhali üzərinə təcavüz etmələrindən şikayətlənib, bununla kazakların özlərini ləkələdiklərini söyləyir. Ataman bundan belə təcavüzatda bulunanların hərbi məhkəməyə verilməsini naçalniklərə əmr etmişdir.

İRƏVAN QUBERNİYASINDA

- Erməni Cümhuriyyətində -

Vedililərin hali

Vedibasar müsəlman kəndliləri ilə erməni nizami qoşunları arasında aylardan bəri başlanan rəsmi müharibə avqust ayının ibtidallarından [əvvəllərindən] bəridir ki, mütarikə [atəşkəs] halıyla olaraq dayanmışdır.

Müharibə zamanında erməni əsgərləri və camaatı Vedi müsəlmanlarının buğda, arpa əkinlərini tamamilən biçib aparmışlar. Çünki hücum erməni saldatları tərəfindən başlandığına görə, Vedi kəndliləri ancaq kəndləri daxilinə sığınıb, daxil səngərlərində özləri[ni] müdafiə halında idilər. Binaənileyh [ona görə], kəndlilərin əkinləri bütünlükcə hücumçu erməni saldatlarının və camaatının tərəfində qalmışdı. Bu müharibə zamanında Vedi kişiləri səngərlərdə davaya məşğul olduğu kimi, arvadları da gecələrin qaranlıqlarında səngərlərə yaxın yerlərin buğda və arpalarını ancaq biçib gətirə bilirmişlər.

Lihaza [buna görə], dava vaxtında ermənilər Vedi kəndlilərinin geridə qalan azuqələrini, əkinlərini tamamilən biçib aparmışlardır. Bu səbəbə, indi Vedi müsəlman kəndliləri hər qisim azuqəyə möhtac halda qalmışlar.

Qeyrətli vedililər hər zaman: “Biz heç bir erməni qüvvəsinin qabağında məğlub olmayacağıq, ermənilərə heç bir növ ilə boyun əyməyəcəyiz, fəqət əkinlərimiz talandığına görə, qorxumuz budur ki, aclıq bizi məğlub edər” deyirmişlər.

Məmafih [bununla belə], namuskar, qəhərman Vedi kəndliləri qorxduqları aclığa

indi düçar olmuşlar da, fəqət namuslarını, hüquqlarını, torpaqlarını qanları ilə, qabarlı əlləri ilə qeyrətvəranə bir surətdə hələ mühafizə etməkdədirlər.

Vedi kəndliləri bu müharibə əsnasında bir neçə müharibə fənləri də göstərməklə düşmənlərini tələfata düçar etmişlərdir.

Vedililər bir dəfə əxzi-mövqe etdikləri [mövqe tutduqları, yerləşdikləri] xəndəklərini uzun fasilədə [məsafədə] və geniş bir halda qazıyıb hazır etmişlər. Ondan sonra az qüvvə ilə xəndəyə girib zəif və yüngül surətdə müdafiədə bulunmuşlar. Erməni saldatları bundan cürət alaraq hücum etmişlər. Müsəlmanlar xəndəklərini buraxıb qaçmışlar. Erməni saldatları gəlib bu xəndəklərdə əxzi-mövqe etmişlərdir. Bu halda müsəlman müharibləri [savaşıqları] yaxın yerdən axmaqda olan böyük suyu havi [ehtiva edən] arxın suyunu açıb məzkur [deyilən] xəndəklərə çevirmişlər. Bu vasitə ilə erməni saldatlarının ləvazimatını su cərəyanına düçar etməklə, kəndlilərini də açıq səhraya çıxarıb pərişan etmişlərdir.

Digər bir dəfə də vedililər bir dağın təpəsini işğal edib, yüngül, zəif bir surətdə və yanlış atışmalarla özlərini düşmənlərinə zəif və hərbə qeyri-aşına göstərmişlər. Erməni saldatları cürət alaraq təpəni almaq üçün hücum keçmişlər. Vedililər düşmənlərinin tam istədikləri fasiləyə [məsafəyə] çatdıqlarını görüncə, qabaqca qurmuş olduqları plan üzrə yenə xüsusi əhatə ilə erməni saldatlarının ətrafını çevirmişlər. Hərtərəfli ansızın atəşə tutmuşlar. Böyləcə, düşmənlərindən bir nəfərini də sağ buraxmamışlardır.

Vedi müharibəsi erməni saldatlarını o dərəcə qorxutmuş ki, bir erməni yaralı

saldatından harada yaralandın deyə soruşduqda, Vedi əvəzinə (məşhur Verdənin müharibəsinə qiyasən) “Verdendə yaralandım” deyə cavab verirmiş.

Azuqəsizlik imdi Vedi müsəlmanlarını sıxışdırmaqdadır. Bilxassə, vedililərin özlərindən başqa, erməni toplarının bombardmanından dağılmış olan Kiçik Vedi, Şıxlar, Əliməhəmməd, Şiddi, Xalisa, Əfşar, Şirazlı, Qaralar, Taytan kimi ətraf kəndlərin müsəlman qaçqınları da qaçıb bunların arasına minlərcə gəldiklərinə görə, möhtaclıqların və acların çoxluğundan indi Vedi ətrafında və bunlara azuqə verməkdə olan Aralıq-Başkənd tərəflərində çörəyin girvənkəsi 15 manata satılmaqdadır.

İrəvandan hər zaman yeni-yeni qüvvələr və dava ləvazimatı almaqda olan erməni saldatları Dəvəli müsəlman kəndini alaraq, Vedi kəndini də əhatə edib mühasirə halına salmışlardır.

İrəvanda təhsil görmüş ordubadlı müəllim Əkbər Əkbərzadə bu halda 1500 Şəhur atlısı ilə vedililərin köməyinə çatmış, Dəvəli kəndini erməni saldatlarından geri qaytarmış, erməni saldatlarını oradan vurub qaçırtmışdır. Erməni saldatları bu məğlubiyyətdən sonra çəkildiklərinə görə, Vedi və ətrafı ermənilərin mühasirəsindən xilas ola bilmişdir.

Vedi müharibəsini öz dəhşəti ilə idarə edən komandanlar (namuslarına ləkə gətirdiyi üçün ermənilərin ad verdikləri kimi) türk və qeyri zabitlər olmayıb, kəndlilərin öz arasında məhza qəhrəmanlıqları ilə, səbatkarlıqları ilə adlanmış Vedi kəndlilərindən Hacı Təhmasib bəy Şadılı, Abbasqulu bəy Şadılı, Məşhədi Müseyib Vəlizadə, Çəməndkəndli Soltan xan Vən-

di və müəllim Əkbərzadə Ordubadi kimi qəhrəman, qeyrətli kənd övladı komandanlardırlar.

Müharibənin əvvəllərində Vedi müsəlmanlarının əlində top, pulemyot olmadığına görə, erməni nizami saldatları bundan istifadə edib uzaq fasilədə [məsafədə] dayanmaqla Vedi kəndlilərini günlərcə top, pulemyot atəşinə tutmaqda gecə-gündüz davam etmişlərdir. Bunun üçün yuxarıda adlarını yazdığımız Vedi ətrafı kəndləri erməni toplarının bombardmanından dağılıb büsbütün məhv edilmişlərdir. Erməni saldatları yalnız Vedi kəndinə 400 top gülləsi buraxmışlar. Kəndin bütün tikililərini torpaqla bərabər etmişlərdir.

Məmafih [bununla birgə], toplara, pulemyotlara malik erməni nizami saldatlarını silahları əllərində ancaq şişdən, baltadan, xəncərdən, tüfəngdən ibarət olan Vedi kəndliləri dəfələrlə aldaraq tələfata düçar etmişlər.

Müharibənin hər dəfəsində erməni toplarının, pulemyotlarının bombardmanına müsəlmanlar tərəfindən heç bir qarşılıq edilməmişdir. Erməni saldatları bu bombardmandan müsəlman kəndlilərinin bütün məhv olduqlarını, yaxud qaçıb getdiklərini güman etmişlər, binaənileyh [ona görə] irəliləmişlər. Tam istənilmədiyi fasiləyə çatdıqda, güman edilməyən yerlərdən müsəlman müharibləri tərəfindən əhatələnmişlər. Süngü hücumuna keçmiş erməni saldatlarına bu müharibədə Vedi kəndliləri əllərindəki xəncər, şiş və baltalarla 4 minə qədər tələfat verib erməniləri məğlub etmişlərdir. Ermənilərin məşhur Van polkları işdə bu müharibədə məhv edilmişdi.

Müəllim Əkbərzadə, Dəvəli kəndini aldıqdan və erməni saldatlarını pərişan edib qaçırdıqdan sonra erməni saldatlarının komandanına bir ultimatum vermiş. Ultimatumda erməni saldatlarının Yuvaya, qabaqkı sərhədlərinə çəkilmələrini və müharibəni qət etmələrini [kəsmələrini] tələb etmiş. Ultimatum qəbul edilmədiyi halda Əkbərzadə hücumunda davam edəcəyini də bildirmişdir.

Binaənileyh, bu dəfə müsəlmanların ultimatumu ermənilər tərəfindən tamamilə qəbul edilmiş, erməni saldatları Yuvaya çəkilmiş və müharibə də bu hal ilə şimdilik dayanmışdır.

Halbuki, Əkbərzadənin bu ultimatumundan qabaq bu məzmununda olaraq bir ultimatum da Abbasqulu bəy Şadılı tərəfindən ermənilərə verilmiş və üç gün möhlət qoyulmuşdu. Erməni saldatlarının baş komandanı Dro, Abbasqulu bəyin ultimatumuna verəcəyi cavabı təxirə salmış və bu müddət əsnasında yeni qüvvələr toplayıb ansızın müsəlmanlar üstünə hücum keçmişdir.

Abbasqulu bəyin tədbirləri ilə müsəlman mühariblərinin qabaq dəstəsi erməni saldatlarının qabağında özlərini məğlub göstərib qaçmışlar. Erməni saldatları cürət alıb irəliləmişlər. Qaçanları təqibə başlamışlar. İstənilən məhəllə [yerə] çatdıqda müsəlman mühariblərinin başqa xüsusi yerlərdə gizlənmiş dəstələri tərəfindən ansızın əhatələnmişlər. İştə, bu növlə bu dəfə də erməni saldatlarından bir nəfəri də salamat qurtara bilməmişdir.

Vedililərlə ermənilər arasında olan sərhəd indiki halda Yuva-Qəmərli-Dəvəli xəttində dayanmışdır. Dəvəli kəndi mü-

səlmanların əlindədir. Şimdi bu sərhəddə müsəlmanlar erməni tərəfinə, ermənilər də müsəlman tərəfinə keçməməkdədirlər. Hər kəs öz səngərlərində dayanmışlardır. Erməni saldatları Vedi xəti-hərbinə getməkdən qəti surətdə imtina edib getməyirlər.

Erməni hökuməti İrəvan və ətrafında tez-tez elanlar buraxaraq qabaqca biri 1 manata, indi isə manat yarımına hökumətə patron satmalarını əhalidən tələb etməkdədir.

M. B.

QIŞ GƏLİR

Təbiətin gözəl və əlverişli günləri, güzəran və məişətə acların, yalavacların işlərinə sühulətbəxş olan [işlərini yüngülləşdirən] yay fəslı, fəqir və biçarəgana [biçarələrə] əlvıda edərək gedir. Böylə, bu mehriban və himayəkar fəslin müfariqət edib [ayrılıb] getməsindən şü fəqir və acizlərin məğmum və mükəddər [qüssəli və kədərli] olmaları təbiidir.

Zira, yay onların nemətləridir. Yayda əndişələri, fikirləri, qayğıları azalır. Çörək əvəzinə meyvə ilə də təəyyüş edə [yaşaya] bilirlər. Qalın paltara, coraba, başmağa və evə də çəndan [o dərəcə] ehtiyacları görünməyir. Dam üstə, həyətdə, ağac kölgəsində nişəst bər-xast edirlər [oturub-dururlar]. Demək, məzkur [deyilən] fəsil, Allahın zəif və düşkün bəndələrindən ötrü ümumi bir büsat süfrəsidir.

Əvət, təbiətin gözəl və əlverişli günləri gedir. Göy üzünü qalın və kəsif buludlar çulğayır. Fəqir və zərurətdən tənəgə gəlmiş külfətdar adam kimi sərın sım-

sığın sallayıb tünd və məhabətli [qorxulu] bir vəziyyətlə fəqir və biçizləri, xüsusən Şamaxıda sükunət edən fələkzədələri təhdid edir. Kəffə [bütün] yay fəslı ilə əqdittifaq etmiş [ittifaq bağlamış] şamaxılılara deyir ki, vaxtınıza amadə [hazır] olunuz, gəlirəm!

Yurdu, məskənləri viran olmuş bu fəlakətzədələrin qışın məşəqqətli soyuğuna qarşı müdafiə alətləri olmadığından, qışı sair yerlərdə keçinmək üçün indidən köçmək tədarükündə bulunurlar. Nə yapsınlar, başqa əlacları da yoxdur. Gözləri görə-görə bədbəxt ailələrini Şamaxının uçqu divarları arasında yağışın, soyuğun pəncəsinə verməyə qəbləri razı olmayıb, şəhərdə daldalanmaq üçün yer də yoxdur ki, otursunlar.

Ey Şamaxının əziz və nəcib övladları! Havaxtadək cəlayi-vətən olub [vətəndən ayrı düşüb], onun-bunun künc-bucağında qısınıb himayələnəcəksiniz! Ey istiqlaliyyətə uğruna fədayi-can edib qurban verən vətəndaşlar! Məgər sizin dağılmış evlərinizi, yanıb məhv olmuş məbədlərinizi təmirdən ötrü kömək əli uzadan olmayacaqmı?

Həç olmasa, yüzlərlə məscidlərə doludurub zalımlar tərəfindən yandırılan məsum balalarının, bacılarının, diri ikən dərin su quyularına tökülüb tələf edilən cavanlarının bəqayi-namları [adlarını əbədiləşdirmək] üçün az da olsa Şamaxıda bir asari-ümran [tərəqqi, abadlıq əsərləri] təşəbbüsünə ibtidar edən [girişən; təşəbbüs edən] olmayacaqmı?

Ey Bakıda sükunət edən ziyalılarımız, cəmiyyətlərimiz! Çalışın, ağlanacaq halda imrari-həyat edən [ömür sürən] qaradaşlarınızın, bacılarınızın hallarına mər-

həmət ediniz. Bu xüsusda sevgili hökumətimizin də köməyi lazımdır.

Əlif. Əlif.zadə

BAKİ XƏBƏRLƏRİ

Bakının azad edilməsinin birilliyi münasibətilə

Hökumət qərara almışdır ki, sentyabrın 15-ni xüsusi bayram etsin.

Məlum olduğu üzrə, həmin gün, Qafqaziya Müsəlman Ordusunun qəhrəman əsgərləri Bakı şəhərinə varid [daxil] olub, Azərbaycan paytaxtı müstəqil olmuş, millətin hüququna təcavüz edənlərin əlindən azad etmişdir. Sentyabrın 15-i bütün Azərbaycan üçün bayram elan edilir.

Paytaxtımız özünün azad edilməsi[ni], bu müəzzəm günü, bu aşağıdakı qərar üzrə bayram edir:

Parlamanın səhər saat 10-da təyin edilən növbəti iclası bayram münasibətilə təxirə salınır.

Səhər saat 11-də Hürriyyət meydanında əsgərlərin təntənəli surətdə rəsmi-keçidi olacaqdır. Gündüz saat 1-də qəbiristanlıqda Bakı şəhəri alındığı zaman türk və Azərbaycan əsgərlərindən şəhid olanların qəbri üzərində Bakı Müsəlman Cəmiyyəti-Xeyriyyəsi tərəfindən inşa ediləcək nişangahın binası təntənəli bir surətdə qoyulacaqdır.

Şühədə [şəhidlər] ruhuna Quran oxunduqdan sonra Parlaman, hökumət və siyasi firqə nümayəndələri nitq söyləyəcəklərdir.

Dövləti idarələr o günü qapalı olacaqdır.

Bu təntənə xeyli məqul [ağıllı şəkildə] və nizam üzrə olmalıdır.

Mariinski ünəs qimnaziyasında

Bakı Mariinski ünəs [qızlar] gimnaziyasında (Sadovı küçədə) sentyabr ayının 15-dən etibarən ancaq müsəlman qızları üçün açılmış olan əlifba sinfi, birinci ehtiyat [hazırlıq] sinfi, ikinci ehtiyat sinfi və birinci sinfə ərizələr şəhadətnamələri ilə bərabər qəbul olunur. Dərslər türk dilində olacaqdır.

Rəisi-Vükəlanın vürudu

Rəisi-Vükəla [Baş nazir] Nəsim bəy Yusifbəyli həzrətləri Tiflisdən Bakıya övdət etmişdir [qayıtmışdır].

Şuşa ilə telefon münasibəti

Bu yaxınlarda Şuşa şəhəri Bakı-Gəncə-Tiflis telefon xəttinə bitişdiriləcəkdir.

Lənkərandan zabitanın nəfə edilməsi

Lənkərandan sabiq Muğan dəstəsi komandanı İlyəşeviç ilə oğlu və Sambros nam [adlı] digər bir miralay [polkovnik] və başqa Muğan dəstə zabitanı dəxi nəfə [sürgün] edilmişlərdir.

Bolşeviklərin həbsi

Lənkəranda məşhur bolşeviklər həbs edilməkdədirlər. Həbs edilənlər Bakı Mərkəzi həbsxanasına göndəriləcəklərdir.

Lənkəran ilə Salyan telefon müxabirəsi

Lənkəran ilə Salyan miyanında [arasında] vaxtilə bolşeviklər tərəfindən yapılmış olan telefon xətti fəaliyyətə davam etməkdədir.

Bolşeviklər hidropları

Təyyarəçi [Teymurçin] xan Afşarski, Lənkəran bolşevikləri tərəfindən Sara adasında qalmış iki bolşevik hidropları[nı] Bakıya göndərmişdir.

Təyyarə məktəbi

Aldığımız məlumata görə, Bakıda ən yaxın zamanda təyyarə məktəbi açılacaqdır.

Milliləşmiş əmlakın iadəsi

Lənkəranda bolşeviklər tərəfindən milliləşdirilmiş əmlakı kəndi sahiblərinə qaytarmaq üçün Ərazi naziri Qardaşov həzrətləri təhti-nəzarətində [nəzarəti altında] mütəşəkkil bir komissiyon hal-hazırda çalışmaqdadır. Əmlak – sahiblərinə, ərzaq və odun anbarları isə xəzinə mənfəətinə həz [müsadirə] edilməkdədir.

Komissarlıq təşkili

Lənkəran qəzasının İran hüdudu mühafizəsi üçün xüsusi bir komissarlıq təşəkkül edəcəkdir. Komissarlığa İbadulla bəy Nurullabəyov[un] namizədliyi göstərilməkdədir. Komissarlıq İran əhalisi ilə Lənkəran qəzası əhalisi miyanındakı [arasındakı] mübahisə məsələlərini həll ilə iştiğal edəcəkdir.

Lənkəranda əsgərlik

Eylülün 10-dan etibarən Lənkəranda Əxzi-Əsgər [Hərbi çağırış] İdarəsi fəaliyyətə başlayaraq, əsgər toplamağa başlamışdır. İşlər müvəffəqiyyət üzrə getməkdədir.

Teleqraf xətti

Lənkəran ilə Astara miyanındakı teleqraf xəttinin təmirinə mübaşirət edilmişdir.

dir [başlanmışdır]. Xətt yaxın zamanda müxəbirəyə başlayacaqdır. Lənkəran radio mövqifi [stansiyası] bolşeviklər tərəfindən təxrib edilmişdir.

Vəhşiləşmiş atlar

Vaxtilə bolşeviklər tərəfindən Sara adasına aparılıb orada buraxılmış bir çox at mövcuddur ki, vəhşət halına gəlmişlərdir. Atları tutmaq üçün xüsusi bir əsgəri dəstə göndərilmişdir.

Bakıda kübar üçün gecə kursları

Bakı Realnı məktəbinin imarətində, dəvairi-rəsmiyyədə [rəsmi idarələrdə] mənsəb sahibi olan zəvat [şəxslər] üçün məratibi-atiyə [aşağıdakı dərəcələr] üzrə Maarif Nəzarəti tərəfindən kurslar açılmışdır.

Belə ki: türk lisanı və yazısını bilməyən əşxasa birinci şöbə, türk lisanını bilib bisavad olanlara ikinci şöbə, həm lisana və həm kitabətə [yazıya] malik olub ədəbiyyatdan, tarixi-millidən və istiləhati-fəniyyədən [elmi terminlərdən] ətraflı məlumat kəsb etmək arzusunda olanlara üçüncü şöbə qərar verilmişdir.

İşbu sentyabr ayının 12-də Maarif naziri cənab Qaplanovun təhti-sədarətində [rəhbərliyi altında] vəqə olan məxsus[i] bir komissiya tərəfindən kurslar haqqında böylə bir qərar verilmişdir:

1) Kurslarda işbu ayın 15-dən etibarən dərslərə şüru olunacaqdır [başlanacaqdır]: həftədə üç gün – bazar ertəsi, çaharşənbə və cümə günlərində saat 5-dən 7-yə qədər, nahardan sonra.

2) Müstəmiinlər [dinləyicilər] üçün dəftər, qələm və qeyri təlim ləvazimatı kəndi öhdələrinə buraxılmışdır.

3) Birinci qisim müstəmiinlər üçün üç odada dərs veriləcəkdir, hər odada 40 nəfərdən ziyadə olmamaq şərti ilə; ikinci qisim müstəmiinlər üçün iki odada və üçüncü qisim müstəmiinlər üçün hələlikdə bir odada olacaqdır.

4) Müdərrişlər [dərs verənlər] vəzifəsini ifa edən zəvati-kiram [möhtərəm şəxslər] bunlar olacaqdır: cənab doktor [Qarabəy] Qarabəyov, Mirzə Məcid Qənizadə, Abdulla bəy Əfəndizadə, Məhəmməd ağa Şahtaxtlı, Hüseyin Cavid, Abdulla Şaiq Talıbzadə, Rza Zaki, Kərim bəy İsmayilov və qeyriləridir. Türk tarixini məşhur professor Belyayev cənabları deyəcəkdir.

Kursların müəssisi [təsisçisi] Bakı Dərilmüəllimininin [Seminariyasının] müdiri: Rəşid bəy Əfəndizadə.

Süleyman Abdullayevin işi

“Zarya” qəzetəsinin 11 avqust tarixli birinci nömrəsində yazılmışdı ki, Süleyman Abdullayevi öz oturduğu mənzildən çıxarmaq qəsdini ilə Azərbaycan dairəsindən nəfy [sürgün] olunması qətd edilmişdir. Şimdi Bakı qradonaçalniki Qudiyev “Zarya” qəzetəsinə bir məktub yazıb bu xəbərin əsilsiz olduğunu və Abdullayevin nəfy edilməsi və ya ona başqa bir cəza verilməsi haqqında heç bir qətnamə olmadığını məlum etmişdir.

Qradonaçalnikin yazdığına görə:

“Təhqiqatdan məlum olmuşdur ki, kimsə zərəfat etmişdir. Həman zərəfat edən şəxs növbətçi okolodoçni [polis sahə rəisi] Qurbanbəyova telefonla demişdir ki:

– Qradonaçalnik əmrini yerinə yetirməlidir. Armyanski küçədə 13 nömrəli evdə Parlaman üzvü Əbilov üçün 3 otaq

verilmişdir. Bu otaqlardan birində Süleyman Abdullayev yaşayır. Abdullayev qradonaçalnikin əmrinə görə, Azərbaycan dairəsindən nəfy edilməlidir. Otaqları boşaltmaqdan ötrü ondan qəbz alınmalıdır ki, otaqlar üçün onun tərəfindən heç bir iddia olmayacaqdır. Otaqlar boşalan kimi Əbilova verilməlidir. Xəbər vermişdir – şəxsən qradonaçalnik. Qəbul etmişdir – Okolodoçni Qurbanbəyov.

Bu zərəfatyana xəbər verəni tapmaq mümkün olmayır. Burasını da əlavə edərəm ki, Daxiliyyə naziri verilməmiş olan bu qərarı ləğv edə bilməz. Bunların hamısı da mənə ancaq qəzetədə yazılan fəqərədən [hadisədən] məlum olmuşdur.

Bakı qradonaçalniki: Qudiyev”

600.000 manatlıq soyğun

Sentyabrın 12-də, gecə saat 11-də Çorunı-qorod xəstəxanasının baş həkimi Mixail Andreyeviç Ter-Mikayelyansin evinə altı nəfər tüfəng və tapança ilə müsəlləh [silahlanmış] naməlum bədəfkar [cinayətkar] daxil olub hamı külfəti mətbəxə toplamışdılar. Ev sahibindən öldürmək hədəsi ilə pul tələb etmişlərsə də, verməmişdir. Ona binaən kəndiləri evi axtarmağa şüru etmişlərdir [başlamışlar]. 300.000 manat nağd pul və o qədər də qiymətli daş-qaş aparmışlardır.

AZƏRBAYCANDA**Salyandan**

Muğana gedən Azərbaycan qoşunu təslim olmuş muğanlılardan bir çox ləvazimi-hərbiyyə cümləsindən dənən iki yü-

zə baliğ [yaxın] araba ilə top gülləsi gətirildi. Bunların içində xörək arabası ilə başqa arabalar da gətirilmişdir. Alınan məlumata nəzərən, Prişib və Böyük Cuhuddan və ətrafından artıq dərəcədə ləvazimati-hərbiyyə, top, pulemyot, güllə, avtomobil və sairə Lənkərana dəxi aparılmışdır.

Muğanın hər şəhər və qərayasında [kəndlərində] elannamələr vurulmuşdur. Sakitlik, əmin-amanlıq hökmfəradir [hökm sürməkdədir]. Yollar asudəlikdir. Hər kəs kəndi şüglünə [işinə] məşğuldur.

Muğanlılar ədalətli Azərbaycan hökumətinə sadıqanə təbəəyyə [təbəəlik, vətəndaşlıq] əlini uzadıb da təərrüz [hücum] edən düşmənlərdən daha əmin olmuşlardır.

Muğanda arpa, buğda, soğan, kömür, odun, kartofel, kələm, noxud firavan olduğundan ucuz qiymətə satılmaqdadır. Ən gözəl buğdanın pudu 90 manata, soğan 25 manata, kömür 22 manatadır. Yüzə qədər hər gün arpa, buğda arabaları Salyana gəlib tacirlərimiz baha qiymətə alırlar. Bu cəhətdən fəqərayi-kasibə yenə onun pudunu 150 manatdan alır.

Salyanda ət girvənkəsi 14 manata, yağ 35 manatadır. Qovun girvənkəsi 3-4 manata satıldıqda bir qovun 20 manat götürərkən zavallı fəqərə həsrət ilə bax-baxa qalacaqdır. Üzümün girvənkəsi 3-4 manata satılmaqdadır. Buna qarşı nə şəhər və nə polis idarələrimiz şu bahalıqla mübarizəyə çıxmamışlardır.

Əsgərliyə dair

Bu axır vaxtlarda ətraf kənd bəyləri sərvətdarları uşaqlarını vəzifeyi-əsgəriyyədən qaçıranlar, Salyan edadiyyəsinə

daxil olmaq üçün hazırlanırlar. Hətta bəzisi dəxi təəhhül ixtiyar etmişdir [evləndirməyə qərar vermişdir].

Təəccüb edirik ki, Salyan Əxzi-əsgər [hərbi çağırış] şöbəsi bunlardan boyda kiçiklərini təhti-vəzifeyi-əsgəriyyəyə [əsgərlik vəzifəsi altına] alıb da, bunları azad göz önündə sərbəst buraxmışlar.

Salyan edadiyyə müdirinin nadirül-əmsal [misli görünməmiş] həqiqi vətənpərvərliyinə ümidvar olub, heyni-imtahanda [imtahan vaxtında] yalançı maarifxahlar [maarifpərvərlər, maarif sevənlər] siyahısını Əxzi-əsgər şöbəsinə verib kəndisi də bit-təb [şübhəsiz, əlbəttə] bu xüsusda sai olacağına [çalışacağına, səy göstərəcəyinə] əmin oluruq.

Eşitdiyimizə görə, kənd sərvətdarlarının oğlu kənd məktəbində vəzifeyi-əsgəriyyədən qaçmaq üçün şəriət müəllimi olmuşdur. Buna Maarif nahiyə müfəttişinin nəzəri-diqqətini cəlb edib də xahiş edirik ki, camaat pəriqavorunu [qərarını] məktəb naziri pişnihad [təqdim] etməsinə kifayət etməyib də, kəndisi dəxi nə gunə [necə] şəxs olduğuna məxfi olaraq əhval cəm etsin [məlumat toplansın] və bu kimi bihüquq nazirləri iş başından kənar etsin.

Həmçinin, bu övqat [bu vaxtlar] müəllimlər kursunda istema edən [dinləyən, kursun dinləyicisi olan] tələbələr, əsgərlik vəzifəsindən əl çəkib qaçanlar, müqəddəs vətən vəzifəsindən yalançı müəllim əsvabı ilə müləbbəs olmağa [yalançı müəllim paltarı geyinməyə] yol verməyəcəklərini maarif və vətən namına təmənnə və rica edirik.

Zira kəndisini idarə etməyə qadir olmayan adi bir müəllim, sabah həqiqi kənd

müəllimlər vəzifəsini camaatla nə gunə [necə] rəftar edib, kəndisi də camaatdan bir nəfər mədud olduğunu [sayıldığını] əcəba düşünəcəkdirmi? Yaxud, məniyyətlik [mənam-mənəmlik] edib xudnəmalıq etməklə [özünü gözə soxmaqla] məktəbə nifrətlər qazanıb maarif çırağını xamuş edəcəkdir [söndürəcəkdir]?

Nəticəmiz böylə olarsa, bu vəsilə ilə [bu yolla] vəzifeyi-əsgəriyyədə binəsib olmağa şübhə ediləmməz.

Hələ Salyanın ətrafından əlavə 50 nəfərə baliğ [çatan, yaxın] vəzifeyi-əsgəriyyədən qaçanlar, dağlarda və bağlarda sükunət edən sərvətdar cavanlarımız dəxi mövcuddur. Bunu fəqərayi-kasibə görüb də şikayət etməksizin, Əxzi-əsgər şöbə-sindən xahiş edirik ki, atalarından şiddətli surətdə tələb edib vəzifeyi-əsgəriyyə təhtinə almaqla hökumətimizin ədalətpərvər olduğunu isbat etsin.

Qazaxda

Qazax qəzasından gələn mötəbər şəxslərin rəvayətinə görə, neçə vaxtdan bəri bir çox qətl və qarət etməklə camaatı bizar etmiş olan Qaçaq Mahmudun dəstəsi pərakəndə ediləkdir.

Məzkur [adı çəkilən] Mahmud 12 adamdan ibarət olan öz dəstəsi ilə Pirili kəndinə gəlib Molla Məcidin evi üstünə hücum etmişdir. Molla Məcid yanında olan adamlarla bunlara qarşı durub atışmağa başlamışlar. Atışmanın ibtidasında [əvvəlində] Mahmud iki yoldaşları ilə qətl edilib, iki adamları da məcruh [yaralı] və biri salamat tutulublar. Mahmudun qalan altı yoldaşı atlarını buraxıb başlarını qurtarmaq təlaşında olmuşlar.

Atışmada 30-40 evdən ibarət olan Pi-

rili camaatı ümumən iştirak edib bunlardan bütün qəza əhalisini xilas etmişlərdir.

Məhəmməd

GÜRCÜSTANDA

Rəisi-vükəla Yusifbəyli həzrətlərinin şərəfinə banket

- Eylülün 10-da axşam Gürcü Klubunda Gürcüstan hökuməti namından Azərbaycan Cümhuriyyəti Rəisi-vükəlası [Baş naziri] Yusifbəyli həzrətlərinin şərəfinə rəsmi bir banket verilmişdir.

- A. M. Xoştəriyə eylülün 9-da öz xüsusi evində Azərbaycan hökuməti rəisi Yusifbəyli həzrətləri şərəfinə bir ziyafət kəşidə etmişdir [ziyafət vermişdir].

Müsyö Haskellin məlumatı

Gürcüstan Cümhuriyyəti Xariciyyə naziri eylülün 10-da Zaqafqaziya Baş komissarı müsyö Haskell tərəfindən atıdakı [aşağıdakı] məktubu almışdır:

“Kamali-əhtiramla məlum edirəm ki, məhəlli [yerli] mətbuatda mənə aid dürlü xəbərlərlə büsbütün əsilsiz məlumatlar nəşr edilirlər. Binaənileyh [ona görə], zati-alilərinizdən rica edirəm ki, mətbuata ümumi surətdə xəbərdar edəsiniz ki, imzasız, yaxud Gürcüstan Nəzarəti-Xariciyyəsi vasitəsilə verilməyib mətbuatda çıxan xəbərlər doğru olmayacaqdır.”

MƏKTUB

Müdiri-möhtərəm!

“Azərbaycan” qəzetəsinin 241-ci nö-

rəsində “Qıyığ” cənabları Qarabağ bəylərinin laqeydanə ömür aparıb nə millətin, nə vətənin təhlükədə olmağına və nə özlərinə qurulan badalaqlara etina etmədiklərinə təəccüb edib, onları bəxtəvər insanlardan hesab edir:

“Qışda aranda öz mülk və samanlarında [sərvətlərində, dövlətlərində], yayda ara sakit olarsa Şuşada (Qalada), olmasa Bakı və qeyri salamat yerlərdə [gün] keçirirlər. Hərdən bir də kart stolunun üstündə, ya axşam tərəfi Bazar başında Əsgəran mühasirəsinə dair və yainki öz əhvali-siyasiyyətlərindən müzakirətdə bulunurlar” – deyib onlara həsəd aparır.

Bu eyiblərdən kart oynamaq və salamat yerlərə daçaya getmək fikrində olmaq bəylərin bərsində haqdır. Ancaq kart oyunu nəinki bir bəylərin, bəlkə hər bir sinfin arasında mütədavil [adət olmuş, dəb olmuş] bir məşğələ və daha doğrusu, bir kəsb [iş] və sənət olubdur.

Daçaya getmək məsələsinə gəlincə, o da təbii bir haldır ki, hər kəs istəyir öz əhl-əyalını salamat bir yerə aparsın. Nəhayət, şəhərimizin təhlükəli zamanında tək bir bəylər deyil, bəlkə şəhər əhlinin əksəri öz külfətlərini istiyə baxmayaraq Tərtərdə, Bərdədə, Malakanda, Ağdamda saxlamağa məcbur olmuşlardır.

Amma millət və vətən bərsində bəylərin haqqında cənab “Qıyığ” yazdıqlarına şərik deyiləm. Çünki yenə də az-çox millət yolunda çalışanlar varsa, onların da ümdələri bəylərdirlər. Hərgah cənab “Qıyığ” dürüst diqqətlə nəzər etsə, görər ki, Rusiyanın istibdadı bərhəm olandan [dağılandan] indiyə kimi Qafqazdakı hökumət təşkilatlarında, parlamlarlarda, sosialist firqələrində ən ümdə çalışan, Osmanlılarla Bakı davasında, Qa-

rabağda və Naxçıvanda erməni davasında hamıdan qabaq sinələrini düşmənlərin güllələrinə verən həman bəylərin tərbiyə almışları və igidləridirlər.

Hər kəs bunu inkar etsə, borcumdur həman fədakarları ismən tədad etməklə [saymaqla] sözümlü isbata yetirəm.

Bahəməin [bununla belə], bəylər bu işlərin heç birini özlərinə mayeyi-fəxr hesab etməyir və heç biri o birisinin yaxşı və yainki pis işlərinə özünü cavabdeh bilməyirlər. Amma əhli-qərəz şərxiyələr [başqalarının pisliyini istəyən qərəzkarlar] bəyin birisi bir pis iş görəndə istəyirlər ki, cəmi bəyləri müttəhim etsinlər. Lakin bəylərin on nəfəri millət yolunda canından və malından keçə, qeyrilərindən heç kəs razılıq etməyi özünə borc bilməyir.

Bəylər sinif məsələsini yaddan çıxarıblar. Amma müftə donluq və şöhrət axtaranlar onlardan əl çəkməyirlər.

“Qıyığ” cənablarının axırıncı diqqəti bəylərin kəndisinə qurulan badalaqlara mültəfit olmayıb [fikir verməyib, etina etməyib], əlacına tədbirlər etməməklərinə həsr olunur. Fəqət bu məsələ yalnız bəylərə deyil, ümum əhaliyə race [aid] bir məsələdir.

Qurulan badalaqlar yer və su məsələsinə aiddir. Onun da bəylərə camaata nisbətən pək zəif bir əhəmiyyəti var. Çünki Pənah xanın vaxtından qalmış mülklər müruri-zamanla [vaxt keçdikcə] varislər arasında bölünərək, indi əksərinin ixtiyarında hər “nadel” rəiyyətinə verilən qədər yer qalmayıb, cəmi Qarabağda 5-6 nəfər bəyin əllərində yüzlərcə desyatin susuz yer var. Onlardan ötrü də qeyri bəylər təşvişə düşməyi lazım bilirlər. Yer bərsində təşvişə düşüb hökumətə cavab vermək kəndlərinin qolu çomaqlıla-

rının öhdəsinə qoyulur. Çünki onların hər birisinin ixtiyarında 3-4 bəyin yeri qədər də yer var.

Mirzəli Behbudov

Xəzər dənizində posta, sənişin və yük gəmilərinin hərəkəti

Bakı-Ənzəli

15-ci körpüdən səşənbə [çərşənbə axşamı], cümə və bazar günləri saat 4-də.

Bakı-Tazəşəhər (Krasnovodsk)

15-ci körpüdən düşənbə [bazar ertəsi], çarşənbə və cümə günləri saat 5-də.

Bakı-Salyan

19-cu körpüdən bazar, səşənbə, çarşənbə və cümə günləri saat 4-də.

Bakı-Ənzəli-Şahsavar-Məşhədsər-Bəndər Gaz və geri

17-ci körpüdən çarşənbə günü saat 4-də.

Bakı-Həsənquli-Bəndər Gaz-Məşhədsər və geri

17-ci körpüdən səşənbə günü saat 4-də.

Petrovsk-Fort-Aleksandrovsk-Quryev və geri

Paroxodlar Petrovskdan pəncşənbə [cümə axşamı] günləri saat 4-də çıxırlar.

Bakı-Lənkəran-Astara

17-ci körpüdən düşənbə, səşənbə və şənbə günü saat 4-də.

Bakı-Petrovsk

15, 24 və 25-ci körpülərdən səşənbə, pəncşənbə və şənbə günləri saat 4-də.

T-178

Satılır

Təzə fayton, atları ilə. Suraxanski küçə, nömrə 183, ikinci mərtəbə.

9053

Xalçalar

Əldən, ələlxüsus evlərdən xalçalar alıram. Telefon nömrə: 26-51. Hər gün saat 10-dan 2-dək və 9-dan 7-dək.

9052

Xüsusi müsəlman təvəllüdxanası Gövhər xanım Qazızadə

Vəzi-həml edənlər hər bir vaxt, gələnlər xəstələr isə hər gün səhər saat 10-dan 2-yə kimi qəbul edilirlər. Təvəllüdxanada əməliyyatı-cərrahiyyə (operasiya) icra edilib, doktor Tsentner konsultasiya yapır. Feldşeritsamama Vasserman çiçək döyür, yara bağlayır və iynə vurur. Adres: Armyanski küçə nömrə 13. Telefon nömrə 58-39.

T-321

Doktor M. İ. Lurye

Əmrəzi-zöhrəviyyə və daxili naxoşluqları qəbul edir. 914 və 606 müalicəsi. Qəbul edir hər gün səhər saat 8-1-ədək; axşam saat 4-7-yədək. Ünvan: Vorontsovski küçə, nömrə 45, Bandarnının küncündə, yolu Bandarnıdan, nömrə 8, 3-cü mərtəbə. Telefon: 17-06 və 52-36.

7406

Arvad diş həkimləri Z. A. Şexter və xanım

Dişlər ağrısız çıxarılır. Qızıl qapaq, qazma və hər növ qayıрма dişlər. Dişlərin yaxşı qayıdırılması təmin olunur. Kənardan gələnlər üçün tezliklə görülür. Qiymətlər münasibdir.

Qəbul olunur səhər saat 9-dan 2-yədək, axşam saat 4-dən 7-yədək. Voronsovski küçə 17 nömrəli evdə, paradnı qapıdan.

10218

Berlin Darülfünunu doktoru S. İ. Kopelioviç

Daxiliyyə və əsəbiyyə naxoşluqları qəbul edir səhər saat 10-dan 1-ədək, axşam saat 5-dən 7-yədək. Elektrik müalicəsi, 606 və 914 müalicəsi və qeyriləri.

Adres: Vorontsovski küçə nömrə 17, 2-ci mərtəbə. Telefon nömrə 50-28 və 93.

10244

Doktor Hacı Fətulla Ağəlizadə

Daxiliyyə və canda olan mərzələrə və

həmçinin uşaqlara məxsus azarlara müalicə edir. Mərizləri [xəstələri] hər gün səhər saat 7-dən 10-adək və axşam saat 4-dən 7-yədək qəbul edir. Adres: Şamaxı küçəsində 14 nömrəli evdə. Telefon 19-27.

9016

Diş həkimi**Semyon Aronoviç Kaqan
(18 il xarici məmləkətdə
təcrübə almış)**

Təzə işlər və yaxşı materiallardan işlər qəbul edilib hazırlanır. Qəbul olunur səhər saat 9-dan 1-ədək; axşam saat 4-dən 6-yədək.

Ünvan: Ofiserski küçə, nömrə 4, Nikolayevski küçənin küncündən ikinci ev.

9046

Doktor Nikolay Mixayloviç Mdivani

Gəlib naxoşları qəbul etməyə başlamışdır. Daxili naxoşluqlar. Qəbul edir hər gün səhər saat 8-10-dək, axşam saat 5-7-yədək.

Ünvan: Vorontsovski 15, Qubernskinin küncündə. Telefon 6-78.

9047

Elan

Ticarət, Sənaye və Ərzaq Nəzarəti bununla elan edir ki, həmin sentyabrın 16-da Nəzarətin mərkəzi skladında (Merkuryevski küçə nömrə 34) səhər saat 9-da ikinci dəfə olaraq zeyldəki [aşağıdakı] ərzaqlar satılmaq üçün müzayidə (torq) [hərrac] olacaqdır:

- 1) Arpa kəpəyi – 8 min pud;
- 2) Buğda kəpəyi – 3 min pud;
- 3) Küncüt jıxı – 2 yüz pud.

Bundan əlavə, qeyri ərzaqlar və mallar az miqdarda olaraq dəxi satılacaqdır. Məsələn, yanmış pambıq (volokno), qayrılmayıb natamam qalmış dərilər və sairləri.

Yuxarıda zikr olunan ərzaqlar mərkəzi skaldada olub, hər gün, bayram günlərindən başqa, saat 9-dan 3-ədək baxmaq olar.

Ərzaqlar torq ilə satılacaqdır.

Müzayidədə iştirak etməkdən ötrü satılacaq ərzaq və malların hər puduna bir manat rəhn verilməlidir.

Müzayidənin təsdiq edilməsi bildirilən gündən hesab olunaraq üç günün müddətində qalan paralar verilməli, əks surətdə rəhn xəzinə nəfınə [xeyrinə] daxil olur.

Müzayidə Ticarət, Sənaye və Ərzaq Nəzarəti tərəfindən təsdiq olunmuşdur. Təfəsilatı mərkəzi sklad kontorunda bayram günlərindən başqa hər gün səhər saat doqquzdan üçədək xəbər almaq olar (Merkuryevski cad-də nömrə 34).

*Nazir müavini: [Yusifəli] Əliyev
T-242*

Elan

Ticarət, Sənaye və Ərzaq Nəzarəti bununla ümumə elan edir ki, Nəzarətə məlumdur ki, Bakıda Azərbaycandan qeyri yerlərə aparmaqdan ötrü qadağan olunmuş buğda, un, pambıq, yun, ipək və sair xammal aparmaq üçün saxta icazələr satılır. Ona görə, Nəzarət ümumə məlum edir ki, un, buğda və xammal aparmağa Nəzarət icazə verməyir. Xammal üçün isə keçənlərdə birisi mal gətirdiyinə görə, ona icazə vəsiqəsi verilmişdi. Xammal aparmağın qayda və şəraiti bu yaxın günlərdə elan olunacaqdır. Qalan mallar üçün isə icazə hökumətin 28 iyul 1919-cu ildəki müfəssəl məlumatı mövcubincə [əsasında] həminə verilir və saxta icazələri almağın heç bir əsası yoxdur.

T-243

**Müdir:
Hacıbəyli Üzeyir****QEYD VƏ ŞƏRHLƏR****Teleqraf xəbərləri**

səh. 183. “Quryev”: Qazaxıstanda şəhər; indiki Atrau şəhəri.

səh. 184. “Sosial-Demokraten” [Social-Demokraten]: 1885-1942-ci illərdə Stokholmda nəşr edilmiş gündəlik qəzet.

Nəzarətlərdə

səh. 187. “Bu gün Eçmiyədzin qəzasının Tıxt köyü əhalisindən...”: siyahıda “Əli Həsənqulu oğlu”nun adı iki dəfə getmişdir.

səh. 188. “BORN”: Bakı Rus Neft Cəmiyyəti [Бакинское общество русской нефти - БОРН]: Əsası 1898-ci ildə Londonda qoyulan neft şirkəti.

Cümə günü xəbərlərindən

səh. 190. “Aleksandrovsk fortu” (yaxud Fort-Aleksandrovsk): İndiki Qazaxıstanın Mangistau (Manqışlaq) vilayətində yerləşən Fort-Şevçenko şəhəri 1857-1924-cü illərdə Aleksandrovsk (Fort-Aleksandrovsk) adlanmışdır.

səh. 191. “Dvinsk”: Latviyada şəhər; indiki Dauqavpils [Daugavpils] şəhəri.

İrəvan quberniyasında

səh. 192. “məşhur Verdenin müharibəsinə qiyasən”: Birinci Dünya müharibəsinin gedişində Qərb cəbhəsində alman və fransız qoşunları arasında 1916-cı ilin fevralından dekabrına qədər davam etmiş hərbi əməliyyatlar nəzərdə tutulur. “Verden döyüşü” [Bataille de Verdun] kimi tarixə düşən bu döyüş Birinci Dünya müharibəsinin ən böyük və ən qanlı əməliyyatlarından biri olmuşdur.

səh. 193. “Yuva”: güman ki, Qərbi Azərbaycanda, Qəmərli rayonunun kəndi olan Yuva nəzərdə tutulur.

səh. 194. “M. B.”: bu imza Mirabbas Mirbağırzadəyə məxsusdur.

Bakı xəbərləri

səh. 196. “Sara adası” (yaxud Sarı adası): Xəzər dənizində, Lənkəran şəhərinin şərqində yerləşirdi. 1956-cı ildə torpaq yolla Port İliç (indiki Liman) şəhəri ilə birləşdirildikdən sonra yarımada olmuşdur.

səh. 197. “Armyanski küçə”: Bakıda küçə. Sovet dövründə “Qorki küçəsi”, daha sonra “Mirzə İbrahimov küçəsi” adlanmışdır.

Azərbaycanda

səh. 198. “edadiyyə”: təhsildə ali məktəbdən əvvəlki mərhələyə məxsus məktəb.

Məktub

səh. 200. “«Azərbaycan» qəzetəsinin 241-ci nömrəsində «Qıyığ» cənabları...”: Məhəmməd Sadiq Axundovun (Aran) “Azərbaycan” qəzetinin 3 avqust 1919-cu il tarixli 241-ci nömrəsində “Qıyığ” imzası ilə yazdığı “Allahın bəxtəvər bəndələri” adlı yazı nəzərdə tutulur. Bu yazı üçün “Azərbaycan” külliyyatının XI cildi, səh. 46-ya bax.

“nadel”: Çarlıq Rusiyasında hər kəndli ailəsinə ayrılan kiçik torpaq sahəsi.